

Metsä soikoon!

Tietoa päättäjille Etelä-Suomen
metsien suojelusta

Julkaisija: WWF, Lintulahdenkatu 10, 00500 HELSINKI
puh. (09) 7740 100, fax (09) 7740 2139, www.wwf.fi,
harri.karjalainen@wwf.fi ja paivi.rosqvist@wwf.fi

Toimitus: metsäpäällikkö Harri Karjalainen ja
viestintäpäällikkö Päivi Rosqvist

Ulkoasu: Jyrki Heimonen/Aarnipaja Ky
Paino: Miktor Oy Helsinki, maaliskuu 2002
Kannen kuva: Vesa Greis, Luontokuvat

”Euroopan uhanalaiset metsien eläimet ja kasvit sinnittelevät liian pienten ja pirstoutuneiden suojelualueiden varassa. Metsien riittävä suojelu on välttämätöntä saavuttaaksemme todella kestävä metsien käytön. Metsäluonnon koko kirjo tulee turvata suojelualueilla, sillä tämä elämän verkko on yhtä tärkeää meille eurooppalaisille kuin maanosamme kulttuuriaarteiden säilyttäminen”

Claude Martin
pääjohtaja
WWF International

Etelä-Suomen metsiin tilaa luonnolle – ja ihmiselle

Utrymme för naturen och människan i södra Finlands skogar

Valtioneuvosto on vahvistanut kansallisen metsäohjelman, jonka tavoitteena on vuoteen 2010 asti edistää metsien käyttöä ja suojelua tasapainoisena kokonaisuutena. Hakkuut ovatkin muutamassa vuodessa nousseet ennätystasolle. Tämän vastapainoksi Etelä-Suomeen, Pohjanmaalle ja Lounais-Lappiin laaditaan uusi metsiensuojeluohjelma.

WWF on tehnyt tämän julkaisun edistääkseen ekologisesti tehokkaan ja yhteiskunnan kokonaisetua hyvin palvelevan metsiensuojeluohjelman toteuttamista.

Tällä hetkellä vain noin sadasosa Etelä-Suomen metsistä on suojeltu. Perustetut suojelualueet ovat hyvin pieniä. Metsät suojelualueiden ulkopuolella ovat intensiivisessä metsätalouksikäytössä. Uhanalaisen metsäluonnon kannalta metsiensuojelutalanteen huomattava parantaminen on kohtalonkysymys.

Metsiensuojelun tehostaminen palvelee myös eteläiseen Suomeen pakkautuvan väestön kasvavia virkistystarpeita. Tuoreet tutkimustulokset osoittavat, että kansalaiset haluavat Etelä-Suomeen selvästi nykyistä enemmän luonnontilassa säilytettäviä metsäalueita sekä kasvi- ja eläinlajien monimuotoisuuden turvaamiseksi että virkistys- ja luontomatkailuedellytysten parantamiseksi.

Lappiin verrattuna Etelä-Suomen luontomatkailun kehittäminen on lapsenkengissä. Luontomatkailun yritystoiminta tukeutuu etelän muutamien kansallispuistojen varaan. Laajoja, uusia suojelualueita perustamalla luotaisiin erinomaiset mahdollisuudet luonto- ja maaseutumatkailulle. Käytäntö on osoittanut, että suojelualueet, joilla yhdistetään virkistys- ja luontomatkailutoimintaa, voivat aluetalouden ja työllisyyden kannalta olla metsätaloutta parempi vaihtoehto.

Metsien lisäsuojelu vähentäisi jossakin määrin metsäteollisuuden kotimaisen raaka-aineen saatavuutta. Toisaalta metsissä on nyt tilastojen mukaan teollisuudelle enemmän puuta kuin aikaisemmin. Suojelun vaikutuksia puuhuollolle voidaan myös minimoida. Tarjoamalla passiivisille metsänomistajille pehmeämpiä metsänhoitotapoja he voivat hyvinkin innostua hoitamaan metsiään. Tämä puolestaan lisäisi puuntarjontaa.

Etelä-Suomen metsiensuojelun kohentamiselle on siis vankat perusteet. Kaikki edellytykset hyvän metsiensuojeluohjelman laatimiselle ja toteuttamiselle ovat niin ikään olemassa. Nyt on löydettävä poliittista tahtoa ja eri toimijoiden yhteistyöhalukkuutta edistää metsiensuojelua niin luonnon kuin ihmisen hyvinvoinnin parhaaksi.

Timo Tanninen

pääsiihteeri, Suomen WWF

Statsrådet har fastställt ett nationellt skogsprogram, vars mål är att fram till 2010 på ett balanserat sätt främja såväl nyttjandet som skyddet av skog. På några få år har också avverkningarna ökat till rekordnivå. Som en motvikt till detta utarbetas det ett nytt skyddsprogram för skogarna i södra Finland, Österbotten och sydvästra Lappland.

WWF har sammanställt denna publikation för att främja genomförandet av ett skogsskyddsprogram som är ekologiskt effektivt och tjänar hela samhällets bästa.

Idag är bara omkring en hundradedel av skogen i södra Finland skyddad. De inrättade skyddsområdena är mycket små. I skogen ytterom skyddsområdena bedrivs det ett intensivt ekonomiskogsbruk. För den hotade skogsnaturen är en avsevärd förbättring av skyddssituationen i skogen en ödesfråga.

Ett intensifierat skydd av skogen tjänar också de ökande rekreationsbehoven hos befolkningen som tränger ihop sig i den södra delen av landet. Resultaten av färskas undersökningar visar klart att medborgarna vill ha fler skogsområden som bevaras i naturtillstånd än det finns idag i södra Finland, såväl för att trygga växt- och djurarternas mångfald som för att förbättra förutsättningarna för rekreation och naturturism.

Jämfört med Lappland trampar utvecklingen av naturturismen i södra Finland ännu i barnskorna. Företagandet inom naturturismen stöder sig på det fåtal nationalparker som finns i söder. Genom att inrätta nya, vidsträckta skyddsområden skapas utmärkta förutsättningar för natur- och landsbygdsturism. Praktiken har visat att skyddsområden som kombineras med rekreations- och naturturismverksamhet kan vara ett bättre alternativ än skogsbruk för den regionala ekonomin och sysselsättningen.

Ett ökat skydd av skog skulle i viss mån minska tillgången på inhemsk råvara för skogsindustrin. Enligt statistiken finns det på andra sidan idag mera virke för industrin i våra skogar än tidigare. Det finns också många sätt att minimera skyddets effekter på virkesförsörjningen. Genom att erbjuda passiva skogsägare mjukare skogsvårdsmetoder kan också deras intresse för skötseln av skogen vakna. Detta kan igen för sin del leda till ett ökat utbud av virke.

Det finns sålunda reella grunder för en förbättring av skogsskyddet i södra Finland. Likaså finns alla förutsättningar för att utforma och genomföra ett bra skogsskyddsprogram. Nu behövs det dels politisk vilja, dels samarbetsvilja mellan olika aktörer för att främja skogsskyddet såväl naturen som människans välbefinnande till nytta.

Timo Tanninen

generalsekreterare, Finlands WWF

Suomalaiset haluavat lisätä Etelä-Suomen metsien suojelua

Yhdeksän kymmenestä suomalaisesta haluaa lisätä metsien suojelua Etelä-Suomessa. Suojelu koetaan tarpeelliseksi paitsi kasvi- ja eläinlajien monimuotoisuuden turvaamiseksi, myös luonnonmukaisten virkistys- ja luontomatkailualueiden lisäämiseksi.

Suomen Gallup tutki suomalaisten mielipiteitä Etelä-Suomen metsien suojelusta vuoden 2001 lopulla. Tutkimuksen tavoitteena on tukea Etelä-Suomen metsien suojelua koskevaa yhteiskunnallista päätöksentekoa.

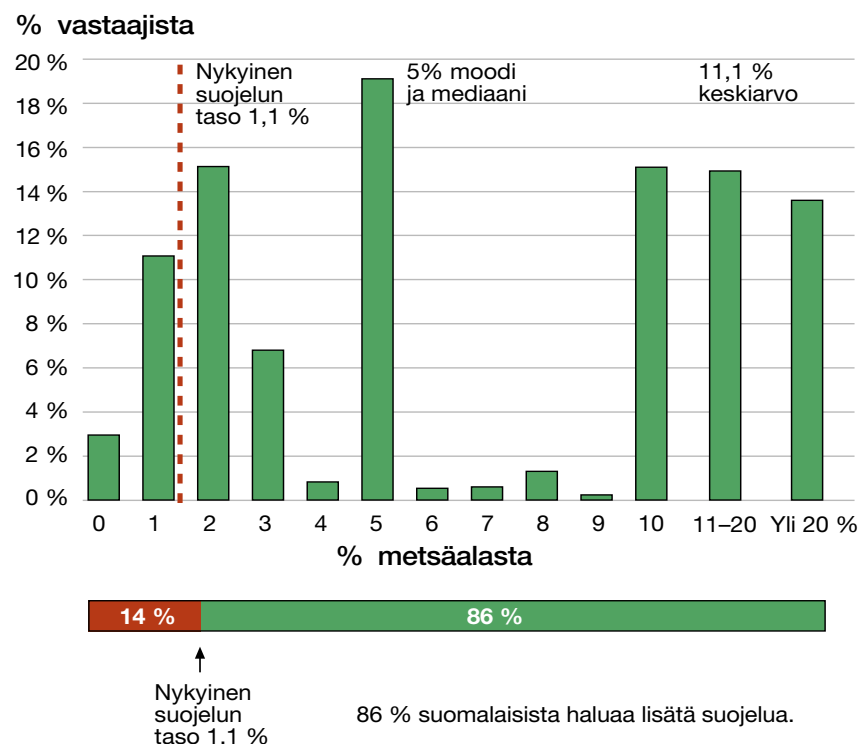
Sopiva suojelutaso on 5–11 % metsistä

Tutkimukseen osallistuneille esitettiin kartalle kuvattuna ja prosenttiosuuksina nykyiset metsiensuojelualueet Suomessa. Heiltä kysyttiin, mikä olisi sopiva metsiensuojelun taso Etelä-Suomessa. Peräti 86 % kansalaisista haluaa lisätä metsien suojelua nykyisestä noin 1 prosentin tasosta Etelä-Suomessa. Kysyttäessä sopivaa metsiensuojelun tasoa yleisimpänä vastauksena oli 5 % metsistä. Kaikkien vastausten keskiarvo sopivan metsiensuojelun tasoksi oli kymmenkertainen nykytasoon nähden eli 11 %.

Suomalaiset uskovat metsiensuojelun lisäävän hyvinvointia

Metsiensuojelun on joskus mielletty vievän maamme taloudelliseen ja sosiaaliseen ahdinkoon. Tuore mielipidetutkimus ei tue tätä käsitystä: ainoastaan 13 % kansalaisista katsoo, että Etelä-Suomen metsien lisäsuojelu heikentäisi suomalaisten hyvinvointia, ja selvä enemmistö, 63 % oli asiasta toista mieltä.

MIKÄ ON MIELESTÄSI SOPIVA METSIENSUOJELUN TASO ETELÄ-SUOMESSA?

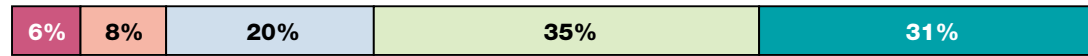

Tulokset ovat tutkimuksesta, jonka toteutti Suomen Gallup Oy. Se tehtiin 14.–18.9.2001 omnibus-kyselynä GallupKanava-tutkimusmenetelmällä. Otoskoko oli 1510, ja se edustaa Suomen 15 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuunottamatta. Virhemarginaali on $\pm 2,3$.

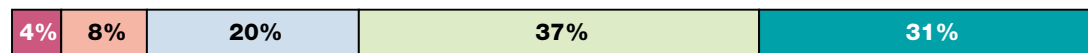
LAAJA KANSALAISTUKI SUOJELULLE

■ Täysin eri mieltä
 ■ Melko eri mieltä
 ■ Ei samaa eikä eri mieltä
 ■ Melko samaa mieltä
 ■ Täysin samaa mieltä

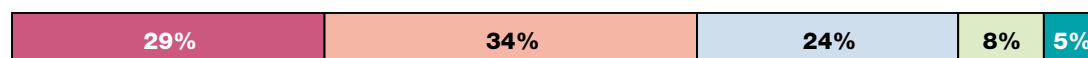
Metsiensuojelualueita tarvitaan lisää eläin- ja kasvilajien säilyttämiseksi.

Metsiensuojelu parantaa virkistysmahdollisuuksia ja luontomatkailun edellytyksiä.

Etelä-Suomen metsien lisäsuojelu vähentäisi suomalaisten hyvinvointia.

Metsiä tulee suojella lisää, vaikka se vaikuttaisi metsäteollisuuden kasvumahdollisuuksiin.

Suomen kansainvälinen maine hyötty metsiensuojelusta, mikä parantaa vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä.

Osuus vastaajista

KAI PIHLSTRÖM, KAIKUVA OY

Suojellut metsät parantavat Suomen imagoa

Kansalaiset punnitsivat myös metsiensuojelun ja Suomen kansantaloudelle tärkeän, metsää paperiksi ja sahatavaroiksi jalostavan metsäteollisuuden välistä suhdetta. Vaaka kallistui noin kaksinkertaisella kannatuksella metsien suojelun puolelle: 43 % suomalaisista katsoo, että metsiä tulee suojella lisää, vaikka se vaikuttaisi metsäteollisuuden kasvumahdollisuuksiin, 22 % on eri mieltä.

Metsiensuojelun uskotaan parantavan Suomen imagoa maailmalla: 59 % kansalaisista on sitä mieltä, että Suomen kansainvälinen maine hyötty metsiensuojelusta, mikä parantaa vientiteollisuuden toimintaedellytyksiä.

Valtio, kunnat ja yhteisöt vastuussa metsiensä suojelusta

Haastateltaville esitettiin metsien omistusrakenne Etelä-Suomessa, ja kysyttiin, kenen mailla metsien lisäsuojelu tulisi toteuttaa. Suurin osa suomalaisista sijoitti ensisijaiseksi valtion metsät, toissijaiseksi kunnat, säätiot ja yhteisöt ja kolmanneksi metsäyhtiöt.

Vaikka yksityisten metsänomistajien omistuksessa on kolme neljäsosaa metsistä, tästäkin huolimatta kansalaiset katsovat suojeluvastuun kuuluvan etenkin julkisyhteisöille, eli valtiolle ja kunnille. Etelä-Suomen metsistä valtion omistukseen eli metsähallituksen hallintaan kuuluu noin 8 % (0,94 milj. ha) metsistä ja kuntien, säätiöiden ja yhteisöjen omistuksessa on noin 6 % (0,67 milj. ha). Noin 12% (1,43 milj. ha) metsistä kuuluu metsäyhtiöille.

Virkistys- ja luontomatkailu hyöty metsiensuojelusta

Tutkimuksen mukaan 68 % kansalaisista katsoo metsiensuojelun parantavan virkistysmahdollisuuksia ja luontomatkailua. Erityisesti Etelä-Suomen kaupungeissa asuvat olivat tätä mieltä.

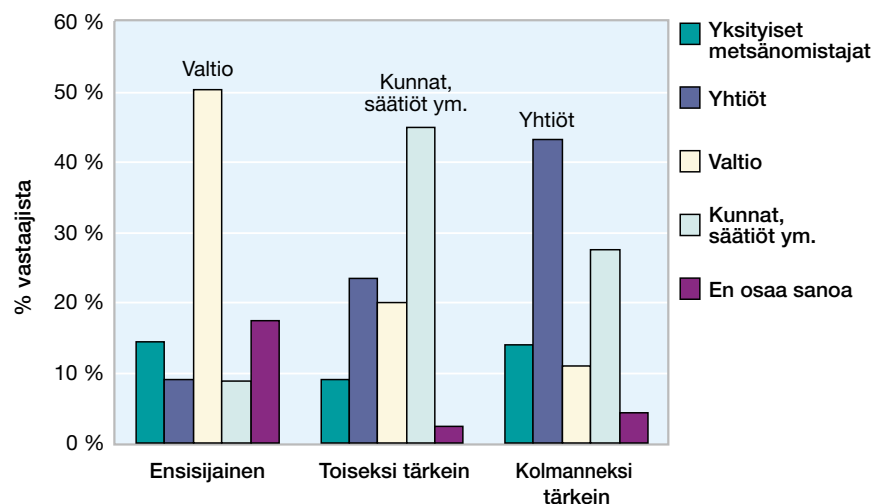
Peräti 72 % toivoo, että alle 50 kilometrin päässä asuinpaikasta olisi mahdollisimman luonnontilaisina säilytettäviä metsiä. Lähes puolet vastaajista (47 %) kaipaa tällaisia metsiä alle kymmenen kilometrin päähän kodistaan. Tällaisia alueita on maamme väestökeskittymän alueella kuitenkin hyvin niukasti.

Gallup-tulokset on esitelty kokonaisuudessaan osoitteessa www.wwf.fi/mediamateriaali

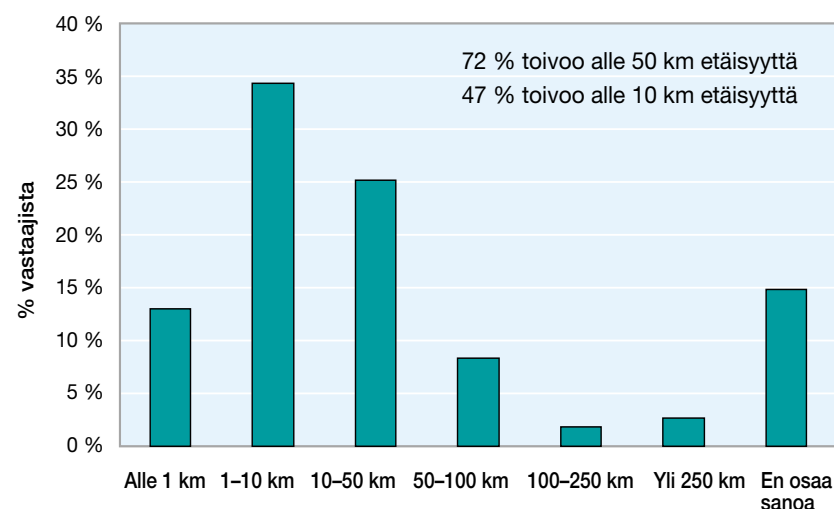

KAI PIHLSTRÖM, KAIKUVA OY

VALITSE OMISTAJARYHMÄ, JONKA METSISSÄ SUOJELU TULISI TOTEUTTAA.

MILLÄ ETÄISYYDELLÄ ASUINPAIKASTASI PITÄISI OLLA MAHDOLLISIMMAN LUONNONTILAISTA METSÄÄ?

Etelä-Suomen metsien suojeleminen on riittämätöntä

Etelä-Suomen metsät ovat eläin- ja kasvilajistoltaan maailman rikkainta luontoa. Luonto on kuitenkin ahtaalla, sillä suurin osa alueen metsistä on teollisen metsänkäytön muovaamaa. Etelä-Suomen metsistä on suojeltu vain noin 1–2 %.

Suomen ympäristökeskuksen mukaan koko Suomen metsämaasta on suojeltu tällä hetkellä noin 3,6 %. Jos mukaan otetaan myös suojelualueiden kitukasvuiset suo- ja kalliometsät, koko maan metsiensuojeluprosentti on 6,6.

Suojelu painottuu Pohjois-Suomeen, jossa metsistä 16,9 % on suojeltu. Pohjois-Suomen metsien suojeleminen onkin kansainvälisessä vertailussa hyvää tasoa. Etelä-Suomen metsistä on suojeltu vain noin 1–2 %, joka sijoittaa meidät suojeluvierailussa kehnoimpaan kastiin verrattuna muihin pohjoisen havumetsävyöhykkeen maihin tai muihin Euroopan maihin.

Kansallisessa metsäohjelmassa on sitouduttu puuntuotannollisten tavoitteiden lisäksi huolehtimaan metsien ekologisesta kestävydestä, erityisesti maan eteläosan metsien suojelesta.

Suojelulle on ekologinen tarve

Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojeleminen tarvetta arvioinut asiantuntijatyöryhmä on selvittänyt metsien tilaa sekä alueella esiintyvien uhanalaisten ja taantuneiden metsälajien elinympäristövaatimuksia. Työ perustui metsien suojeleminen edustavuusarvioihin sekä ekologiseen ja luonnonsuojelubiologiseen tutkimukseen.

Professori **Rauno Ruuhijärven** vetämä asiantuntijaryhmä esittää seuraavia toimenpiteitä:

- Lisätään lakisääteisesti suojeltuja metsiä etenkin harvinaistuneiden elinympäristöjen sekä uhanalaisten ja vaateliiden metsälajien suojelemiseksi. Nykyisiä suojelualueita on täydennettävä ja laajennettava. Suojeleminen tulee keskittää alueille, joissa jo ennestään on suojeltuja ytimiä ja lajistoa, joka voi levitä uusiin ympäristöihin.

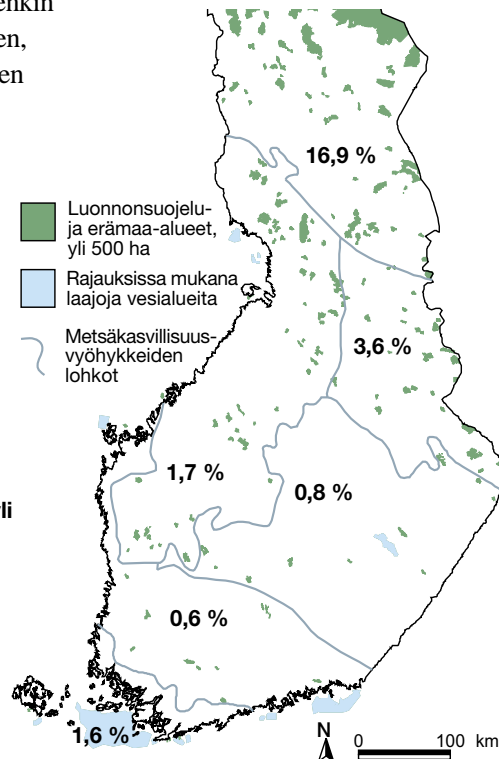
- Lakisääteisesti suojeltuja alueita tuetaan, suojataan ja täydennetään ”pehmeämmin” käsitellyillä metsillä, joissa metsätaloustalouden rinnalla säilytetään ja lisätään luontoarvoja. Näissä metsissä voidaan lisätä vaateliimmille metsälajeille sopivan elinympäristön määrää ilman, että metsätaloudesta tai metsän muista käyttömuodoista tarvitsee luopua kokonaan.
- Talousmetsien käsittelyssä huolehditaan monimuotoisuuden säilyttämisestä kaikissa metsänkasvatuksen vaiheissa. Arvokkaiden luontokohteiden suojelua tehostetaan ja kiinnitetään erityistä huomiota laaja-alaisten kohteiden säilyttämiseen. Hakkuissa tulee säästöpuuna säästää nykyistä enemmän etenkin järeää haapaa ja jalopuita.

Nykyisen suojelualueverkon puutteet

Ruuhijärven asiantuntijaryhmän mukaan Suomen suojelualueverkko on edustava pohjoisimmassa Suomessa. Sen sijaan Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla lisäsuojelua tarvitaan etenkin lehtojen, rehevien kangasmetsien, korpisoiden sekä luonnontilaisten kaltaisten metsien eri kehitysvaiheiden osalta.

Metsien suojeluprosentit metsäkasvillisuusvyöhykkeillä. Etelä-Suomen metsien suojeluverkko on liian harva metsäisten luontotyyppien ja metsälajien suotuisan suojelun tason turvaamiseksi. Suojellun metsäpinta-alan vähäisyyden lisäksi ongelmia aiheuttavat suojelualueiden pieni koko ja alueiden pirstaleisuus. Laajat, yli 10 km² metsien suojelualueet kattavat vain noin 0,5 % Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsämaan pinta-alasta.

Lähde: Suomen ympäristökeskus, Suojellun metsämaan osuudet: Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun tarve -työryhmä

MIKA HONKALAINEN, LUONTOKUVAT

Talousmetsien hakkuissa säästetyt, yleensä alle hehtaarin kokoiset luontokohteet eivät voi korvata laajemmin luonnontilassaan kehittyviä suojelualueita, kuten kansallispuistoja.

Joka kymmenes laji uhanalainen

Vuonna 2000 valmistuneen valtakunnallisen uhanalaisarvioinnin mukaan puustoiset elinympäristöt ovat ensisijainen elinympäristö 717:lle hävinneelle tai uhanalaiselle eliölajille eli 42 prosentille uhanalaisiksi luokitelluista lajeista Suomessa. Uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja esiintyy erityisesti lehdossa, vanhoissa kangasmetsissä, korvissa, rämeillä, paloalueilla, harjumetsissä ja hakamailla.

Talousmetsien luontokohteita tuhoutuu

Vaikka talousmetsien luonnonhoidossa on viime vuosikymmenellä tapahtunut myönteistä kehitystä, etenkin luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaimpia metsäisiä luontokohteita olisi otettava nykyistä paremmin huomioon.

Metsäkeskus Tapion vuoden 2001 seurannan mukaan luontokohteiden osuus talousmetsien hakkuiden pinta-alasta on 2,4 %. Huomattava osa puustoisista luontokohteista, kuten lehdosta, rehevistä korvista, lähteiden ja lähteikköjen ja purojen ja norojen ympäristöistä, tuhoutuu tai vaurioituu metsätaloustoimissa. Erityisen heikosti säilyvät laaja-alaissimmat luontokohteet, joilla on myös suurin arvo luonnon monimuotoisuudelle ja metsämaisemalle.

Vuonna 1997 voimaan tulleessa metsälaisissa veloitetaan suojelemaan arvokkaita elinympäristöjä, mutta lain suojeluvaikutus jää vähäiseksi. Metsälaki väistää suurimman osan luontokohteista, koska esimerkiksi metsätalouden ympäristötuki ja luonnonhoidon määrärahat eivät riitä.

ETELÄ-SUOMEN METSIEN MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ARVOKKAIMPIA ELINYMPÄRISTÖJÄ JA SUOJELUN PAINOPISTEITÄ

1. Korpisuot. Etelä-Suomen keidassuovyöhykkeen korpisoista on ojitettu 78 %. Ehyitä, luonnontilaisia puustoisia korpisoita on alueella jäljellä hyvin vähän. Uhanalaisten ja taantuneiden eliölajien kantojen turvaamiseksi soiden uudisojituksista olisi luovuttava, eikä kunnostusojitusten yhteydessäkään pitäisi enää ojittaa luonnontilaiseksi jääneitä soiden osia.

EERO VILMI, LUONTOKUVAT

Lisäsuojelun tarve perustuu tutkimustuloksiin

Professori **Rauno Ruuhijärvi**, Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsien suojelun tarvetta arvioineen asiantuntijatyöryhmän puheenjohtaja:

”Tutkimukset osoittavat selvästi ekologisen tarpeen lisätä metsiensuojelua Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla. Aiemmissa luonnonsuojeluohjelmissa, kuten Natura 2000:ssa, metsien suojelupinta-alat ovat näillä alueilla jääneet vähäisiksi, suojelualueet pieniksi ja hajalleen. On myös laajoja suojelun puutealueita. Suojelu on tehokkainta jos se keskitetään alueille, joissa jo ennestään on suojeltuja ytimiä ja lajistoa, joka voi levitä uusiin ympäristöihin”.

JAAKKO HEINONEN, LUONTOKUVAT

2. Luonnontilaiset kangasmetsät ja lahoppuujatku. Luonnontilaiset metsät vetoavat. Ne myös tarjoavat elinympäristön tuhansille lajeille, sillä niissä lahoppuun määrä on talousmetsiin verrattuna korkea kaikissa metsän kehitysvaiheissa. Suurin osa metsien uhanalaisista ja taantuneista lajeista kuuluu nimenomaan lahoppuusta riippuvaisten lajien ryhmään.

PEKKA NURMINEN, LUONTOKUVAT

3. Lehdot. Lehdot ovat metsistä runsaslajisimpia. Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla sijaitsee 93 % Suomen lehdosta. Maan eteläosan lehdosta vain reilu 1 % on suojeltu. Suojelua tulisi tehostaa etenkin ns. lehtokeskusten alueella.

Suojelualueiden luonnontilaiset metsät ovat uhanalaisille lajeille elinehto, sillä niissä on runsaasti lahoppuuta. Vanhoissa luonnonmetsissä kokonaislajimäärä on noin 30–60 % suurempi kuin vanhoissa talousmetsissä.

Hyväkään talousmetsä ei korvaa suojelualuetta

Talousmetsien luonnonhoito ei voi korvata edustavaa metsiensuojelualueverkkoa, joissa metsät voivat kehittyä laajemmin luonnontilassaan ja tarjota sopivia elinympäristöjä uhanalaisille eläin- ja kasvi-

lajeille. Ilman lakisääteisesti suojeltuja luonnonsuojelualueita talousmetsien pienten luontokohteiden tai hakkuiden säästöpuiden merkitys metsäluonnon monimuotoisuuden suojelussa jää vähäiseksi.

Metsien lajeista yli 5 000 on riippuvaisia lahoppuusta

Yksi suurimpia ongelmia on lahoppuun puute, koska valtaosa Etelä-Suomen metsistä on toistuvien harvennus- ja päätehakkuiden piirissä. Valtakunnan metsien uusimman inventoinnin mukaan lahoavaa puuta on Etelä-Suomen ja Pohjanmaan talousmetsissä keskimäärin 2 m³/ha (noin 3–5 runkoa/ha), kun luonnontilaisessa metsässä lahoppuun määrä vaihtelee välillä 50–100 m³/ha (noin 70–200 runkoa/ha).

Lahoppu muodostaa erittäin merkittävän luonnontilaisen metsäekosysteemin rakennepiirteen. Suomen metsälajistosta jopa 5000 eli noin joka neljäs laji on lahoppuusta riippuvainen. Jopa tuhat luonnonmetsien kehitykseen sopeutunutta, nykyisin uhanalaiseksi luokiteltua lajia ei menesty talousmetsissä, vaikka niissä noudatetaan uusia metsänhoidon suosituksia ja sertifiointivaatimuksia.

Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsiensuojelulle on ekologinen tarve.

- Alueen metsät ovat lajistoltaan maamme monimuotoisimpia, mutta vain noin 1–2 % metsistä on suojeltu. Etenkin luonnontilassaan säilytetävien kangasmetsien, lehtojen ja korpisoiden suojelua tulee lisätä.
- Suojelua tulee keskittää alueille, joissa jo ennestään on suojeltuja luonnontilaisia metsiä ja vaatealiasta lajistoa, jotka voivat levitä tulevaisuudessa laajempiin ja yhtenäisempiin suojelualueisiin.

Haluamme metson kiihkeän soitimen takaisin

Metson kiihkeä soidin on vaiennut niin luonnonystävien, metsästäjien kuin metsäammattilaisten harmiksi. Metson kanta on romahtanut 60 % viimeisen 40 vuoden aikana Etelä-Suomessa, niin että metsästys on jouduttu paikoin kieltämään.

Metson ja muiden metsäkanalintujen väheneminen on johtunut suorasti ja epäsuorasti 60-luvulta lähtien tehostuneesta metsätaloudesta. Yhtenäisten varttuneiden metsien pirstoutuminen hakkuin on ollut suurin yksittäinen syy. Myös taimikonhoidon, raivauksen ja harvennusten aiheuttamalla nykymetsien avoimuudella on ollut epäsuotuisa vaikutus.

Poikaskuolleisuutta on lisännyt soiden ja metsien ojitus: poikaset hukkuvat helposti syviin metsä- ja suo-ojiin. Metsien nuorentumisesta johtuva mustikan vähentyminen on myös saattanut nopeuttaa metson taantumista: mustikka on keskeinen metsonpoikasten ravinnonlähde.

Pienpedot ovat runsastuneet epänormaali tasolle, sillä Etelä-Suomessa on runsaasti myyrille sopivia heinittyneitä hakkuuaukkoja. Kun myyräkannat romahtavat aina tietyin väliajoin, pienpetojen, etenkin ketun ja näädän, on siirryttävä käyttämään enemmän vaihtoehtoisia kuten metsäkanalintujen pesiä ja poikasia.

Metsoa ei saa menettää. Asiantuntijoiden mukaan soidinpaikkaverkoston turvaamiseksi tulee ylläpitää laajoja ja yhtenäisiä metsäalueita, joissa varttuneita metsiä olisi jatkuvasti vähintään kolmannes. Nykyistä kattavampi ja yhtenäisempi metsiensuojelualueverkosto olisi mitä kiireellisin keino suojella metson tärkeimmät esiintymisalueet Etelä-Suomessa ja Pohjanmaalla.

Etelä-Suomessa on puute vetovoimaisista luontomatkailualueista

Vuonna 2000 julkaistun Luonnon virkistyskäytön valtakunnallisen inventoinnin (LVVI) mukaan luontomatkailun kysyntä kasvaa. Toimialan suotuisan kehityksen jarruksi voi tutkijoiden mukaan muodostua luonnontilaisten ympäristöjen, kuten luonnontilaisten metsien vähäisyys Etelä-Suomessa.

Luontomatkat ovat matkoja, jotka sisältävät vähintään yhden yöpymisen poissa vakituisesta asunnosta, ja tapahtuvat luonnossa virkistäytymisen takia.

Luontomatkailu kasvaa....

LVVI-tutkimuksen mukaan puolet suomalaisista arvioi lähtevänsä luontomatkalle vuoden sisällä ja noin neljännes mahdollisesti lähivuosina. Myös Matkailun edistämiskeskus (MEK) odottaa vuositasolla 10 %:n kasvua kesäluontomatkailulle.

Luontoon suuntautuva matkailu on Kansainvälisen matkailuyhdistyksen mukaan eräs voimakkaimmin kasvavista matkailun muodoista: se lisääntyy vuosittain noin 20 prosentilla, kun muu matkailu kasvaa seitsemän prosenttia.

Vuonna 2000 Suomessa kävi kesä-syyskuussa 803 000 ulkomaalaista vapaa-ajan matkailijaa, joiden aikaansaama valuuttatulo oli noin 500 miljoonaa markkaa. MEK:n mukaan yli 60 % ulkomaisista matkailijoista tulee Suomeen nimenomaan luonnon ja turvallisuuden takia.

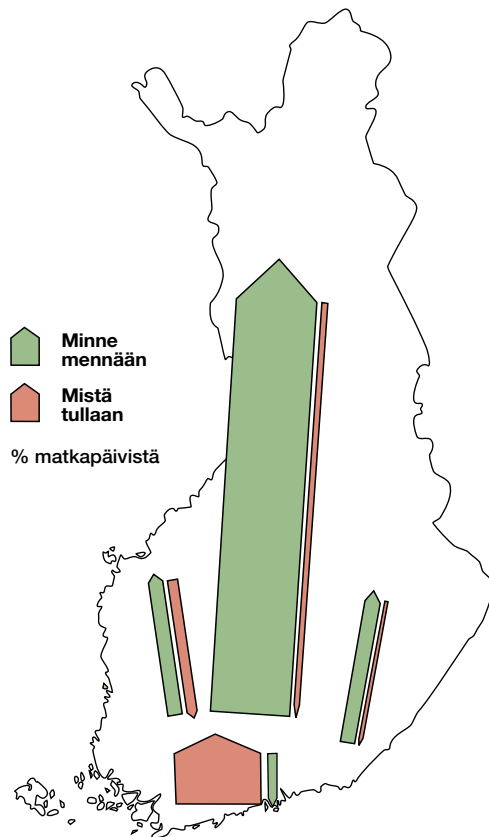
....mutta sopivista alueista on pulaa

Etelä-Suomi ei tällä hetkellä tarjoa luontomatkailijoille riittävästi kiinnostavia kohteita, sillä alueella on niukasti luontomatkailun vetovoimatekijöitä. Niinpä maan väestökeskittymän alueelta hakeudutaan luontomatkalle Pohjois-Suomeen (ks. kartta sivulla 13).

Laadukkaiden luontoalueiden tarjontaa heikentää myös se, että Etelä-Suomen virkistysalueiden metsiä käsitellään valitettavan usein kuten normaaleja talousmetsiä eli harvennus- ja päätehakkuin, maanmuokkauksin ja jopa kunnostus- ja täydennysojituksin.

Luonnontilainen metsä vetää – talousmetsä ei

Luontomatkailuun sopivista luontotyypeistä merkittävimpiä ovat tutkimusten mukaan vesistöt ja luonnontilaiset metsät. Niitä voidaan pitää lähes korvaamattomina tekijöinä luontomatkailussa. Metsätalousalueet ovat luontomatkan kohdealueina selvästi heikompia (ks. kaavio sivulla 14). Luonnossa liikkujat arvostavat eniten jylhiä puustoja, joita esiintyy ylikäisissä talousmetsissä tai luonnontilaisesti kehittyneissä vanhoissa metsissä. Päätehakkuut, muokkaukset, ojitukset, heinittyvät ja tiheät taimikot ja nuoret metsät tekevät talousmetsistä huonoja virkistysympäristöjä.

Luontomatkajien kohdentuminen suuralueelta toiselle, tarkastelualueena Etelä-Suomi.

Lähde: Pouta, E & Sievänen, T. 2001: Luonnon virkistyskäytön kysyntätutkimuksen tulokset – Kuinka suomalaiset ulkoilevat? Metsäntutkimuslaitos

Kansallispuisto on varma toimintaympäristö yrittäjälle

Kai Pihlström, toimitusjohtaja, Kaikuva Oy

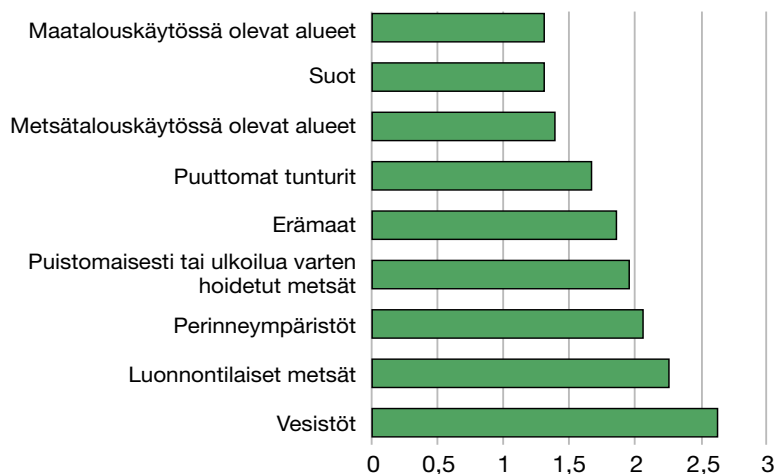
”Kansallispuistot ovat luontomatkailuyrittäjälle korvaamaton tuote. Niiden varaan voi rakentaa pitkäjänteistä ja laadukasta yritystoimintaa, mitä ei voi tehdä yksityisomistuksessa olevalla, hakuin käsitellyllä metsätalousalueella. Vastuullisesti toimiva luontomatkailuyrittäjä kunnioittaa kansallispuiston suojelutavoitteita: suojelun alueen herkän luonnon ja harvinaisten lajien säilyminen on meidän ja asiakkaidemme etu.

Tutkimusten mukaan talousmetsä ei houkuttele luontomatkalle. Luonnontilaiset metsät ovat suosittuja retkikohteita.

ERILAISTEN LUONTOTYYPPIEN SOPIVUUS LUONTOMATKAILUUN

Keskiarvo asteikolla: 0 = ei sovi lainkaan, ... 3 = sopii erittäin hyvin

Etelä-Suomessa luontomatkailun vetovoimaympäristöjä — luonnontilaisina säilytettäviä metsiä — on hyvin vähän. Niitä on lähinnä alueen kansallispuistoissa, joita on vain noin 0,5 prosenttia alueen metsistä. Suurin osa metsistä on metsätalouskäytössä, joita ei koeta kovin sopiviksi luontomatkailun kohteina.

Lähde: Tyrväinen, L., Silvennoinen, H. & Nousiainen, I. 2000: Luontomatkailusta yritystoimintaa, osatutkimus I. Joensuun yliopisto.

Tutkimusten mukaan luontomatkailun vetovoimatekijöitä ovat etenkin kansallispuistot ja retkeilyalueet sekä luonnontilaiset alueet. Niiden suosio perustuu myös siihen, että ne tarjoavat kävijöilleen virkistyskäyttöön tarkoitettua palveluvarustusta, kuten reitistöjä, erilaisia rakenteita ja opastusta.

Luontomatkailuyrittäjien toiminnan kannalta kansallispuistot ovat huomattavasti varmempia toimintaympäristöjä kuin talousmetsäalueet: ne vetävät puoleensa matkailijoita, ja toisin kuin talousmetsässä yrittäjän toimintaympäristö – luonnontilainen metsä – säilyy.

• **Kotimainen ja ulkomailta Suomeen suuntautuva luontomatkailu on kasvussa.**

• **Etelä-Suomessa on pula luontomatkailun kannalta vetovoimaisista alueista, etenkin luonnontilaisena säilytettävistä metsäisistä kansallispuistoista.**

Toimenpiteet Etelä-Suomen metsiensuojelun edistämiseksi 2002–2010

Etelä-Suomen, Pohjanmaan ja Lounais-Lapin metsiensuojeluohjelmaa on toteutettava monipuolisin keinoin: muun muassa metsiensuojelualueverkkoa on täydennettävä ja talousmetsien luonnonhoitoa parannettava. Seuraavat toimenpiteet edistävät metsäisten luontotyyppien ja metsälajien suotuisan suojelun tason säilyttämistä alueella.

Toimenpide-ehdotukset ovat ekologisesti perusteltuja ja tehokkaita. Ratkaisut myös parantaisivat metsien sopivuutta virkistyskäyttöön ja lisäisivät näin yleistä hyvinvointia ja viihtyvyyttä Suomen väestökeskittymän alueella. Laajat ja vetovoimaiset kansallispuistot loisivat synergiaetua nopeasti kasvavan luontomatkailun ja muun elinkeinotoiminnan välille. Tämä avaisi monille alueille, kunnille ja yrittäjille uusia, metsätaloutta jopa kannattavampia elinkeinomuotoja.

1. Lakisääteisiä luonnonsuojelualueita tarvitaan

WWF:n päätavoite on, että vuonna 2002 tehdään päätökset metsäisten luontotyyppien suojeluohjelman nopeasta laatisemisesta Etelä-Suomessa, Pohjanmaalla ja Lounais-Lapissa. Sopiva lakisäätetyn lisäsuojelun suuruusluokka on Kansallisen metsäohjelman kaudella eli vuoteen 2010 mennessä noin 400 000 hehtaaria. Tämän seurauksena lakisäätetysti suojellun metsämaan suojeluaste nousisi nykyisestä 1–2 prosentista noin 5 prosenttiin.

Suojelua vaativat etenkin luonnontilassaan kehittyvät kangasmetsät, lehdot, korpisuot ja harjumetsät.

Valtaosa lakisäätetystä suojelusta on järkevintä hoitaa nykyisiä kansallispuistoja ja olemassa olevia suojelualueita laajentamalla. Laajempia yhtenäisiä

PENTTI JOHANSSON, LUONTOKUVAT

suojelukokonaisuuksia voidaan pitkälti toteuttaa liittämällä olemassa oleviin suojelualueisiin läheisiä valtion, kuntien, metsäyhtiöiden ja muiden yhteisöjen metsiä.

Suojelutoimien suunnitelmallinen keskittäminen on ekologisesti tehokasta. Eturivin ekologit painottavat, että suojelua on keskitettävä alueille, joilla yhä esiintyy luonnontilaisia elinympäristöjä ja niissä uhanalaisia ja vaateliaita eläin- ja kasvilajeja. Kun sopivaa elinympäristöä on laajemmin tarjolla, lajisto voi elpyä ja häviämistodennäköisyys pienentyä.

Laajemmat suojelualuekokonaisuudet ovat vetovoimaisempia matkailuelinkeinolle ja metsien virkistyskäytölle kuin pienistä suojelualueista koostuva sirpaleikko.

Ennallistamis- ja luonnonhoitotoimenpiteet ovat usein tarpeen, koska merkittävä osa uusista suojelualueista ja olemassa olevien suojelualueiden laajennuksista ovat luonnontilaltaan eriasteisesti muuttuneita. Tällöin voidaan

alueilta korjata joskus huomattaviakin määriä puuta, mikä loiventaa osaltaan suojelutoimien aiheuttamia vaikutuksia metsätalouden puuvirtoihin.

Suojeluohjelman käytännön toteutuksen tulisi olla vuonna 2010 jo pitkällä. Ei kuitenkaan ole realistista, että kaikki yksityismaiden maanhankinnat olisi siinä vaiheessa saatu tehdyksi. Tarvittavien suojelutoimien edellytyksenä on uusi metsiensuojelun rahoitusohjelma, jolla pystytään turvaamaan yksityisille metsänomistajille nopeasti täysimääräiset korvaukset (ks. sivu 20).

2. Uudet metsiensuojelun keinot: Luonnonarvojen hoitoalueet

Suomessa tulee harkita uuden suojelumuodon, ”luonnonarvojen hoito-alueiden”, käyttöönottoa pehmentämään jyrkkää eroa tiukasti suojeltujen metsien ja melko yhdenmukaisesti käsiteltyjen talousmetsien välillä. WWF:n tavoitteena on, että vuoteen 2010 mennessä noin 10 % metsämaasta sisältyy luonnonarvojen hoitoalueisiin tai muihin lievempien suojelukeinojen alueisiin.

Luonnonarvojen hoitoalueiden edistämiseksi tulee luoda uusi maankäyttöluokka varsinaisten suojelualueiden ja talousmetsien väliin. Alueiden hoidossa

yhdistetään suunnitelmallisesti metsien talouskäyttö ja luonnon monimuotoisuuden vaaliminen sekä maisemanhoito, virkistys- ja matkailutarpeet. Keski-Euroopassa merkittävä osa metsiensuojelualueista on toteutettu tällä tavalla.

Luonnonarvojen hoitoalueet sopivat puskuri- ja tukialueiksi varsinaisille luonnonsuojelualueille. Ehyempien metsämaisemien turvaamiseksi on luonnonarvojen hoitoalueelta rajattava pois suojelu- ja virkistystavoitteiden kanssa ristiriidassa olevia maankäyttömuotoja ja metsätaloustoimia. Tällaisia ovat esimerkiksi avohakkuut aivan kansallispuistojen läheisyydessä tai aluetta pirstova rakentaminen.

Luonnonarvojen hoitoalueita voivat olla myös pienialaisemmat kohteet, esimerkiksi uhanalaisen lajin elinympäristön vaaliminen tai metsäisten perinneympäristöjen hoito.

Luonnonarvojen hoitoalueita voidaan muodostaa käyttämällä kaavoitusta ohjausmekanismina. Sen avulla tulee kohdentaa esimerkiksi metsä- ja ympäristökeskusten ympäristötukia ja luonnonhoidon rahoitusta alueille, missä niistä on suurin ekologinen hyöty. Yksityismailla tärkeä toteuttamisen väline voi olla sopimussuojelu, esimerkiksi alueiden väliaikainen vuokraaminen suojelutaroituksiin.

Virkistys-, ulkoilu- ja retkeilyalueille luonnonmukaisuutta

Kuntien ja valtion omistuksessa olevat virkistys-, ulkoilu- ja retkeilyalueet voisivat tarjota kävijöilleen vetovoimaisempaa luontoa ja samalla muodostaa nykyistä toimivamman osan Etelä-Suomen metsiensuojeluverkosta. Tehokain tapa parantaa alueiden luonnonmukaisuutta on laatia laajemmille virkistysalueille hoito- ja käyttösuunnitelmat, joissa alueiden metsätaloudelle ja luonnonhoidolle asetetaan selkeät tavoitteet. Hedelmällinen lähtökohta voisi olla myös virkistysalueiden jakaminen erilaisiin vyöhykkeisiin, joihin sisältyisi aina myös luonnonmukaisena säilytettäviä osia.

Luonnonarvojen hoitoalueiden avulla voitaisiin myös Etelä-Suomeen luoda laajempia, yli 50 neliökilometrin kokoisia eheitä metsäalueita, ”metsämantereita”. Osa niistä voisi olla Nuuksion järviylängön tapaisia monikäyttöalueita, jotka koostuvat kansallispuisto-osasta, pehmeämmin käsitellyistä luonnonarvojen hoitoalueista, ulkoilu- ja virkistysalueista, puskurivyöhykkeistä sekä osin jopa täysin tavanomaisessa talouskäytössä olevista metsistä

FRISTO PYLÄNÄINEN, LUONTOKUVAT

JORMA PEIPONEN

3. Talousmetsien luonnonhoito

Talousmetsien luontokohteet ja talousmetsissä asuvien valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten lajien elinympäristöt tulee säilyttää nykyistä paremmin. Tämän toteuttaminen merkitsee, että noin 3–5 % talousmetsien metsämaasta suojellaan tai hoidetaan luonnonsuojelua edistäen.

Talousmetsien luonnonhoidosta pitää nykyistä merkittävämmän osan kuulua jatkossa metsälain ja metsätalouden ympäristötuen piiriin. Muut suojelutoimet voidaan toteuttaa vapaaehtoisin keinoin, joihin kuuluu metsäsertifiointi, metsänhoidon suositukset ja metsänomistajien vapaaehtoinen suojeleminen.

Metsälainsäädännön muutokset

Metsälain 10 pykälää erityisen arvokkaiden luontokohteiden säilyttämisestä on muutettava nykyistä toimivammaksi. Luontokohteet tulee säilyttää kokonaisuudessaan, jolloin niillä on enemmän merkitystä monimuotoisuuden suojelemissa. Metsälakiin tulee liittää siitä puuttuvia tärkeitä elinympäristöjä, kuten keskirehevät korvet. Metsälain piiriin tulee kuulua myös aiemmin vaurioituneiden luontokohteiden ennallistaminen.

Metsälakiin on sisällytettävä luonnonsuojelulain erityissuojelulajeihin kuulumattomien, valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten lajien suojeleminen ja –korvausmekanismit. Näin mm. eteläisimmissä maakunnissa metsä saisi turvan metsälain ohjaus- ja rahoituskeinoilla.

Metsänomistajien myönteisyyttä luontokohteiden suojelemaan voidaan edistää, jos siirretään metsätalouden valtionrahoituksen sisäistä painopistettä puuntuotannosta ympäristötukeen (ks. sivu 21).

Metsälain 6 pykälä käsittelee hakkuuta erityiskohteissa. Se on hyvin vähän käytetty lakipykälä, joka avaa erinomaisia mahdollisuuksia talousmetsien pehmeämpään käsittelyyn ja em. luonnonarvojen hoitoalueiden hoitoon. Sen soveltamiseen tarvitaan valtakunnallinen ohjeistus, jotta edistetään monimuotoisuuden säilymistä, maiseman tai monikäytön kannalta tärkeiden kohteiden pehmeämpiä käsittelytapoja.

Myös laki metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta (263/91) tulee ajantasaistaa, niin että siinä otetaan huomioon monimuotoisuuden suojeleminen näkökohdat.

Etelä-Suomessa on hyvin vähän luonnontilaisia, puustoisia korpisoita. Ojitettuja soita ja metsätalouden vaurioittamia pienvesialueita olisi parannettava ennallistamistoimin.

MARKKU TANO, LUONTOKUVAT

Vapaaehtoiset talousmetsien luonnonhoidon keinot

Kansainvälinen tutkijaryhmä arvioi Metsähallituksen ns. alue-ekologista eli laajempia metsäalueita käsittävää suunnittelua. Ehdotuksen mukaan valtion metsien käytössä tulisi siirtyä luonnonmetsien kehitystä mukailevaan metsätalouteen. Alue-ekologista suunnittelua tulee laajentaa Metsähallituksen hallinnoimista valtion metsistä erityisesti metsäyhtiöiden ja suurempien yhteisöomistajien metsiin. Valtion metsissä pitää käynnistää mahdollisimman nopeasti alue-ekologisen suunnittelun toinen kierros, jolla korjattaisiin ensimmäisen suunnitelmakierroksen ongelmat.

Sertifioinnin todellista vaikuttavuutta ja valvontaa kehittämällä voidaan tehostaa lainsäädännön ulkopuolelle jäävien arvokkaiden elinympäristöjen ja uhanalaisten lajien säilymistä.

18

4. Muut toimenpiteet

Nykyisten suojelualueiden ennallistaminen ja luonnonhoito

Etelä-Suomen nykyisten suojelualueiden luonnontilaisuutta on tarvetta parantaa ennallistamistoimin, jotka on pääosin toteutettava vuoteen 2010 mennessä. Erityistä huomiota kaipaavat ojitetut suot ja metsätalouden vaurioittamat pienvedet. Suojelualueiden metsistä on tehtävä rakenteeltaan luonnontilaisempia etenkin lisäämällä erilaista lahopuustoa.

Metsäneuvonnan ja -suunnittelun monipuolistaminen

Selvitysten mukaan metsänomistajista 30 % on valmis vähentämään tuntuvasti hakkuita alkuperäisen luonnon säilyttämiseksi. Kolmannes metsänomistajista

katsoi myös, että nykyiset metsänhoitomenetelmät estävät luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Metsäkeskusten ja metsänhoitoyhdistysten metsäneuvonnassa kuitenkin painottuvat edelleen puuntuotantoa korostavat arvot ja käytännöt. Tämä jarruttaa metsänomistajien suojelutahdon siirtymistä käytäntöön.

Metsäkeskusten ja metsänhoitoyhdistysten tulisi tarjota nykyaikaisempi ja laajempi kirjo erilaisia metsäneuvontamalleja. Esimerkkejä ovat mahdollisuudet kohtuuhintaisiin luonto-, riista- ja virkistyskäyttöpainotteisiin metsäsuunnitelmiin ja tieto ympäristötuen käyttömahdollisuuksista. Näin neuvonta tukee metsänomistajien nykyisiä, suojelumyönteisiä arvoja.

Kaavoituksen kehittäminen

Kaavoitusjärjestelmän tulee nykyistä paremmin palvella metsäalueiden monimuotoisuuden suojelua ja virkistyksen, maisemansuojelun ja luontomatkailun yhteensovittamista.

Erityisen tarpeellista on kaavoituksen avulla varjella suojelualueiden puskurivyöhykkeitä ja suojelualueiden välisiä ekologisia yhteyksiä rakentamiselta ja liian voimaperäiseltä metsätaloudelta. Kaavoituksella voitaisiin ohjata myös lievemmin suojeltujen alueiden muodostamista (ks. sivu 16) sekä ohjata ympäristötukia ja luonnonhoitohankkeita avainalueille.

Tutkimuksen lisääminen

Huolimatta viime vuosikymmenien ansiokkaasta luonnonsuojelubiologisesta tutkimustyöstä noin kaksi kolmannesta Suomen lajistosta tunnetaan niin puutteellisesti, ettei niiden uhanalaisuutta ole pystytty arvioimaan. Puuttuva tieteellinen tieto ei varovaisuusperiaatteen mukaisesti kuitenkaan ole hyväksyttävä syy lykätä perusteltuja suojelutoimenpiteitä.

Ruotsissa on vuonna 2001 käynnistetty mittava 20-vuotinen tutkimushanke, jonka tarkoituksena on maan koko eliölajiston selvittäminen. Luonnonsuojelubiologista tutkimusta sekä metsien monimuotoisuuden seurantaa tulee vastavalla tavalla vahvistaa myös Suomessa.

MIKKO PÖLLÄNEN, LUONTOKUVAT

- **Metsiensuojelun on oltava ekologisesti tehokasta. Sillä on myös oltava yhteiskunnalle mahdollisimman myönteisiä taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia.**
- **Metsiensuojelualueiden määrä tulee nostaa noin 5 prosenttiin, niin että muodostetaan eheämpiä ja vetovoimaisempia kansallispuistoja. Jyrkkää eroa luonnonsuojelualueiden ja talousmetsien välillä on pehmentettävä uuden suojelumudon, ”luonnonarvojen hoitoalueiden”, avulla.**
- **Talousmetsien luontokohteet ja uhanalaisten lajien esiintymät pitää suojella nykyistä tehokkaammin uudistamalla metsälainsäädäntöä.**

Suojelutoimien ajoitus ja rahoitus

Valtioneuvoston vahvistamaan Kansalliseen metsäohjelmaan on kirjattu, että Etelä-Suomen, Pohjanmaan ja Lounais-Lapin metsien-suojeluohjelman toteuttamiseksi laaditaan rahoitusohjelma. Rahoitukseen on etsittävä myös uusia keinoja. Suojelutoimien edellyttään käynnistyvän heti suojeluohjelman valmistuttua.

On siis ristiriitaista, että valtioneuvosto on kuitenkin linjannut, ettei metsien-suojelu saa aiheuttaa uusia valtiontaloudellisia kustannuksia ennen vuotta 2007. Tämä vaarantaa vakavasti Kansallisen metsäohjelman tasapainoisen toteuttamisen. Valtioneuvoston luonnonsuojelun rahoitusohjelma vuosille 1996–2007 (noin 550 miljoonaa euroa) ei hyödytä Etelä-Suomen metsien suojeluohjelmaa: kaikki varat on pitkälti kiinnitetty aiempien, rahoittamatta jääneiden luonnonsuojeluohjelmien toteutukseen muualla Suomessa.

Uusi metsiensuojelun rahoitusohjelma tarvitaan

WWF katsoo, että valtion vuoden 2004 talousarviosta alkaen on päätettävä uudesta metsiensuojelun rahoitusohjelmasta. Näin pystytään turvaamaan yksityisille metsänomistajille täysimääräiset korvaukset. Tällä hetkellä ei pystytä maksamaan korvauksia edes niille maanomistajille, jotka tarjoavat myyntiin suojelun kannalta arvokkaita alueita nykyisten suojeluohjelmien ulkopuolelta. Rahoitusohjelmassa on myös turvattava luonnonsuojelualueille riittävät hoitomäärärahat ja varattava rahoitusta puutteellisesti tunnettujen lajiryhmien tutkimukseen.

Ruotsin rahoitusohjelmasta mallia

Ruotsin metsiensuojelu on Suomelle hyvä esimerkki. Siellä valtio on ottanut vastuulle noin 400 000 metsämaahahtaan lisäsuojelun vuoteen 2010 mennessä. Lisäsuojelu toteutetaan lähinnä ostoin ja korvauksin. Suomessa lähtökohdat vastaavantasoiseen suojeluun ovat edullisemmat, koska maan eteläosissa on runsaasti suojeluun sopivia valtion metsiä. Rahoitusohjelman mitoitus riippuukin merkittävästi valtion maiden käytöstä suojeluun ja maavaihtoihin, kun yksityismetsiä suojellaan. Huomattava osa laajennuksista

HEIKKINIEMI, LUONTOKUVAT

voidaan toteuttaa liittämällä nykyisiin kansallispuistoihin ja suojelualueisiin valtion metsätalouskäytössä olevia maita.

Useissa tapauksissa metsäyhtiöiden, joissain tapauksissa myös kuntien ja muiden yhteisöjen metsät tarjoavat järkevempiä suojelualueiden täydennysmahdollisuuksia. Suojelutahdolla metsäyhtiöt, yhteisöt ja kunnat voivat keventää valtion suojelurahoituksen tarvetta ja sen ensisijaista suuntaamista yksityisille maanomistajille. Tästä myönteisenä esimerkkinä on UPM-Kymmenen Repove-dellä syksyllä 2001 tekemä korvaukseton suojelupäätös, jonka ansiosta Kymenlaaksoon voidaan muodostaa kansallispuisto.

Veikkausrahaa suojeluun — ja samalla kansalaisten terveyteen

Säädösmuutoksin tulee mahdollistaa veikkaus- ja rahapelivoittovarojen suuntaaminen luonnonsuojelutarkoituksiin. Suojelualueet, kuten kansallispuistot, palvelevat ulkoilua, liikuntaa, virkistystä ja terveyttä, jotka ovat lähellä veikkausvoitto- ja raha-automaattivarojen nykyistä käyttötarkoitusta.

Etelä-Suomen, Pohjanmaan ja Lounais-Lapin tärkeimmät nykyiset metsäiset kansallispuistot ja retkeilyalueet. Näiden alueiden luonnonsuojelullista merkitystä ja vetovoimaisuutta virkistys- ja luontomatkailuun voidaan ratkaisevasti edistää laajennuksilla.

Kansallispuisto (kp) Retkeilyalue (ra)	Kunta	Pinta-ala km ²
Helvetinjärvi kp	Ruovesi	30
Isojärvi kp	Kuhmoinen	19
Koli kp	Eno, Kontiolahti, Lieksa	30
Kolovesi kp	Enonkoski, Savonranta, Heinävesi	23
Lauhanvuori kp	Isojoki, Kauhajoki	36
Kurjenrahka kp	Turku, Aura, Lemu, Masku, Mynämäki, Nousiainen, Pöytyä, Vahto, Yläne	25
Liesjärvi kp	Tammela	9
Nuuskio kp	Vihti, Espoo, Kirkkonummi	37
Pyhä-Häkki kp	Saarijärvi	12
Salamajärvi kp	Kivijärvi, Kinnula, Perho	60
Seitsemäinen kp	Kuru, Ikaalinen	42
Teijo ra	Perniö	23
Evo ra	Lammi, Padasjoki	45
Ruunaa ra	Lieksa	32

Tarjouskilpailulla parhaat maat edullisimmin

Yksityismaiden suojelun rahoituksessa tulee ottaa käyttöön uusia, joustavia keinoja. Näistä varteenotettavimpia on ns. tarjouskilpailu, jota voidaan toisinaan soveltaa yksityismailla olevien suojelukohteiden hankinnassa: viranomaiset pyytävät maanomistajia esittämään tarjouksia sopivista suojeltavista kohteista ja korvauksista, joilla he ovat halukkaita suojeluun. Suojelu voi merkitä kohteen lunastusta tai määräaikaista vuokrausta valtiolle. Menettely säästäisi valtion varoja, sillä viranomaiset voisivat valita edullisimmat tarjoukset ja parhaimmat kohteet. Metsänomistajien kannalta tämä kannustaa suojeluun ja vähentää ristiriitoja, sillä vain suojelulle myönteiset tarjoaisivat alueita.

Nykyrahoituksen painopistettä suojeluun

Taloustmetsien luonnonhoidon rahoitusta voidaan merkittävästi edistää siirtämällä nykyisen metsätalouden rahoituslain sisäistä painopistettä puuntuotannosta luonnonhoitoon. Tällä hetkellä Suomessa tuetaan valtion verovaroja vuositasolla noin 65 miljoonalla eurolla metsätaloutta: tästä suuntautuu 93 % (noin 61 milj. euroa) puuntuotannon tehostamiseen ja ainoastaan 7 % (noin 4 milj. euroa) luonnonhoitoon taloustmetsissä.

Ympäristötuen houkuttelevuutta maanomistajan kannalta on parannettava muuttamalla maksatuskäytäntöä joustavammaksi. Usein maanomistajan on mielekkäämpää hoitaa maksatus yhdessä erässä eikä kolmessa erässä 20 vuoden aikana.

Taloustieteilijöiden mukaan metsätalouden tulisi olla kannattavaa taloudellista toimintaa, jota ei tulisi tukea julkisin varoin. Esimerkiksi Ruotsissa on päätetty luopua metsätalouden tukemisesta, ja suunnata kaikki varat luonnonhoitoon. Talousopin näkökulmasta tätä voidaan pitää perustellumpana, sillä tällöin tuotetaan yhteiskunnalle ulkoisia hyötyjä.

• **Valtion maiden käyttö suojeluun ja maavaihtoihin keventää ratkaisevasti rahoitustarvetta.**

• **Uusina rahoituskeinona on mahdollistettava veikkausvarojen käyttö luonnonsuojeluun sekä tarjouskilpailu yksityismaiden suojelualueiden hankinnassa. Maanomistajille on varmistettava riittävät korvaukset taloustmetsien luonnonhoidosta siirtämällä painopistettä puuntuotannosta luonnonhoitoon.**

Suojelun hyödyt tasoittavat kustannuksia

Metsiensuojeluohjelman todelliset vaikutukset on arvioitava kokonaistaloudellisten mallien avulla. Suojelun myönteiset vaikutukset talouden eri sektoreihin ja eturyhmiin – myös kansalaisten hyvinvointiin – on otettava huomioon.

Metsiensuojelun taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia on perinteisesti laskettu hakattavissa olevien puukuutioiden määrässä. Nämä mallit ovat mekaanisia ja järjestelmällisesti antaneet liioiteltuja ja uhkaavia ennusteita niin hakkuumahdollisuuksien kuin metsätyöpaikkojen menetyksistä, kun niitä verrataan toteutuneisiin, todellisiin vaikutuksiin.

Suojelun kokonaishyöty on otettava huomioon laskelmissa

Metsiensuojeluohjelman kokonaisvaikutukset – myös hyödyt – on otettava mukaan arvioitaessa suojeluohjelmaa. Uudet Metsäntutkimuslaitoksen tutkimukset ovat osoittaneet, että suojelualueet, joilla yhdistetään virkistys- ja luontomatkailun tarpeet voivat olla taloudellisesti kilpailukykyinen vaihtoehto hakkuille. Esimerkiksi Nuuksion ja Oulangan kansallispuistojen osalta on tehty laskelmia, joiden mukaan suojelu on kokonaistaloudellisesti kannattavampi ratkaisu kuin alueiden käyttö metsätalouteen.

WWF:n ehdottaman metsiensuojeluohjelman myötä Etelä-Suomen maankäyttö ja elinkeinorakenne monipuolistuisi. Alueelle saataisiin nykyistä useampia vetovoimaisia kansallispuistoja ja näin luodaan synergiaetua luontomatkailun kehittämistavoitteiden kanssa. Näin toteutettaisiin Kansallisen metsäohjelman tavoitetta monipuolistaa metsiin liittyvää elinkeinotoimintaa.

Vuoden 2002 alussa mietintönsä jättäneen Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämistyöryhmän mukaan luontomatkailun myötä kansallispuistojen kävijämäärät ovat kaksinkertaistuneet viimeisen kymmenen vuoden aikana. Työryhmä ennustaa luontomatkailun kasvavan myös jatkossa voimakkaasti ja sen kysynnän lisääntyvän selvästi muuta matkailua nopeammin. Työryhmä arvioi, että luontomatkailuun kytkeytyvien työpaikkojen määrä

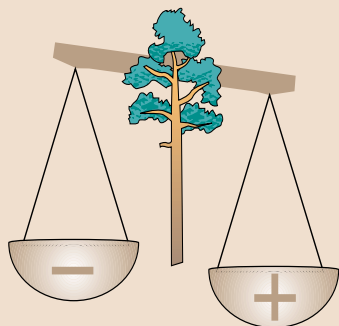
voitaisiin kaksinkertaistaa noin 64 000 henkilötyövuoteen vuoteen 2010 mennessä.

Alalla on tässä suhteessa valoisampi tulevaisuus kuin metsäsektorilla: siellä metsätalouden ja -teollisuuden työpaikat ovat jatkaneet laskuaan siitänkin huolimatta, että hakkuita ja puunkäyttöä on jatkuvasti lisätty.

Aluetaloudellista hyötyä

Luontomatkailun aluetaloudelliset vaikutukset ovat paikoin merkittävät. Matkailutuloilla on myös huomattava kerrannaisvaikutus: kaksi kolmannesta kuntaan tulevista matkailutuloista hyödyttää muita kuin varsinaisia matkailu-

SUOJELUN EDUT HAITTOJA SUUREMMAT

- Perinteisen metsätalouden työpaikat eivät lisäänty.
- Puun tarjonta vähenee paikallisesti.
- Puun tuonti etenkin Venäjältä voi kasvaa.
- Valtion menot luonnonsuojeluun kasvavat.
- Yksityismetsänomistajat saavat vähemmän valtion tukea puuntuotantoon.
- Etenkin valtion ja julkisyhteisöjen hakkuutulot vähenevät.

- + Metsiensuojelu monipuolistaisi maan väestökeskittymän maankäyttöä ja elinkeinorakennetta.
- + Väestön virkistys- ja luontomatkailumahdollisuudet paranevat asuinpaikan lähellä.
- + Hyvinvointi ja kansanterveys parantuvat.
- + Luonnonsuojelutyöt ja luontomatkailu korvaavat metsätalouden työpaikkojen menetyksiä.
- + Suojelualueiden hoitotoimien hakkuut helpottavat metsäteollisuuden sopeutumista.
- + Yksityismetsien hakkuut eivät vaaranna, jos metsänomistajat voivat hoitaa metsiään luontoarvot paremmin huomioon ottavalla tavalla.
- + Yksityismetsien markkinatilanne paranee, kun suojelu painotetaan valtion, kuntien ja yhtiöiden metsiin. Samalla suojelun kustannukset pienevät.

KELJO PENTTINEN, LUONTOKUVAT

Tutkimusten mukaan valtion retkeilyalueilla ja kansallispuistoissa virkistyskäytön, matkailun ja luonnonsuojelun yhdistelmä on usein aluetaloudellisesti vertailukelpoinen vaihtoehto metsätaloudelle. Myös monet kunnat ovat huomanneet, että kansallispuistolla on imagohyötyä, joka houkuttelee myös asumis- ja työpaikkaa valittaessa.

yrittäjiä. Luontomatkailu aikaansaa myös tervehdyttäviä tulonsiirtoja kaupungeista maaseudulle. Ulkomaisten matkailijoiden alueelle tuomat matkailutulot ovat taas verrattavissa vientituloihin.

Ehdotetun suojeluohjelman toteuttaminen lisäisi merkittävästi virkistyskäyttöön sopivien metsien saavutettavuutta ja laatua. Näin ne vaikuttaisivat myönteisesti yleiseen hyvinvointiin ja viihtyvyyteen Suomen väestökeskittymien alueilla.

Nykyiset ja tulevat metsiensuojelualueet työllistäisivät mittavienkin ennallistamis- ja luonnonhoitotöiden vuoksi. Tämä tarjoaisi seuraavaksi 10–20 vuodeksi korvaavia työpaikkoja metsätyöntekijöille. Tässä yhteydessä voidaan alueilta korjata joskus huomattavia määriä puuta, mikä loiventaa suojelutoimien aiheuttamia vaikutuksia metsätalouden puuvirtoihin. Uudet metsänhoidon haasteet avaisivat metsäammattikunnassa korvaavia ja uusia työpaikkoja esimerkiksi metsäneuvonnassa ja metsäsuunnittelussa.

Metsiensuojeluohjelma parantaa Suomen mahdollisuuksia lisätä EU:n LIFE- ja rakennerahoitusta luonnonsuojeluun. Viime vuosina LIFE-rahoituksen taso on ollut noin 4,5 miljoonaa euroa vuodessa.

Etelä-Suomen metsien suojelulle on tarve – ja tilaus

- 90 % suomalaisista haluaa lisätä Etelä-Suomen metsiensuojelua.
- Etelä-Suomen metsiensuojelun hyödyt ovat mittavia: Luontomatkailun työpaikat voidaan kaksinkertaistaa vuoteen 2010 mennessä. Matkailun myönteiset vaikutukset heijastuvat muillekin aloille. Mm. kansanterveys ja viihtyvyys parantuvat.
- Etelä-Suomen ja Pohjanmaan metsät ovat lajistoltaan maamme monimuotoisimpia. Metsiensuojelualueiden määrä tulee nosta nykyisestä 1–2 prosentista noin 5 prosenttiin. Metsiensuojelu voidaan toteuttaa niin, että se edistää taloutta ja ihmisten hyvinvointia. Luonnon-suojelualueiden ja talousmetsien rinnalle on kehitettävä uusi suojelumuoto, ”luonnonarvojen hoitoalueet”.
- Etelä-Suomen, Pohjanmaan ja Lounais-Lapin metsiensuojeluohjelman käynnistäminen edellyttää rahoitusohjelmaa. Valtion maiden käyttö suojeluun ja maavaihtoihin keventää rahoitustarvetta. Uusia rahoituskeinojakin löytyy. Talousmetsien luonnonhoitoa voi edistää jo nykyisen rahoituksen puitteissa. Metsäsektoriin kohdistuvia työllisyysvaikutuksia voidaan tasoittaa eri tavoin.

Behovet av skydd för skogen i södra Finland ligger rätt i tiden

- 90 % av finländarna vill öka skyddet av skogen i södra Finland.
- Nyttan av ett skydd av skogen i södra Finland är betydande: Arbetsplatserna inom naturturismen kan fördubblas fram till 2010. Turismens positiva effekter återspeglas i andra branscher. T.ex. folkhälsan och trivseln förbättras.
- Ifråga om arter hör mångfalden i skogarna i södra Finland och Österbotten till landets rikaste. Omfattningen av skyddade skogsområden bör ökas från de nuvarande 1–2 % till omkring 5 %. Skogsskyddet kan genomföras så att det främjar ekonomi och människans välbefinnande. Vid sidan av naturskyddsområden och ekonomiskogar bör det utvecklas en ny form av skydd, ”naturvärdesrevir”.
- En start för skogsskyddsprogrammet i södra Finland, Österbotten och sydvästra Lappland förutsätter ett finansieringsprogram. Utnyttjandet av statens marker för skydd och markbyten lättar på finansieringsbehovet. Det finns även nya finansieringsformer. Naturvärden i ekonomiskogarna kan främjas inom ramen för nuvarande finansiering. Effekterna på sysselsättningen inom skogssektorn kan utjämnas på många sätt.